

Conversa amb Eugeni Garcia Moreno, vicerector d'Investigació i Política Científica, tot just en començar la Primavera

Eugeni Garcia o el seny, el sentit pràctic i la humanitat. De totes les respostes que hem rebut al qüestionari Jarajà Proust, la seva contestació a la del geni i la llàntia és la més enginyosa que hem llegit, encara que ens agradaria veure quina cara posaria el geni. Sap gaudir dels plaers senzills, del *carpe diem*, valora sobretot la saviesa, la bonhomia, la convivència. No sabem si somia, però si ho fa, segur que no somia truites, sinó un món tranquil i ordenat, sense cap malvolença ni dolència. Ens hi apuntam.

L'ARC: *La investigació configura, juntament amb la docència, els dos grans pilars sobre els quals s'assenta l'activitat universitària. Des del Vicerectorat d'Investigació, quina valoració global feu de la tasca investigadora de la UIB. Us demanam una visió global, gairebé panoràmica. Quin és, doncs, el panorama que presenta la investigació a la nostra universitat?*

EUGENI GARCIA: Primer vull puntualitzar que, efectivament, docència i investigació són els dos pilars de l'activitat universitària. Però, a més, la recerca té una altra virtut com és la de millorar la qualitat de la docència. A llarg termini no és possible mantenir una docència de qualitat sense la motivació i l'actualització de coneixements que implica la recerca.

Dit això, he de fer una valoració molt positiva de la investigació a la UIB. Sobretot perquè tenim un col·lectiu de professors plenament conscienciat de la necessitat de fer recerca i un planter de joves investigadors amb una magnífica preparació per fer-la. El resultat és que el nombre de projectes amb finançament públic aconseguits enguany ha doblat la mitjana dels aconseguits en els darrers quatre anys.

Gairebé tots els professors amb dedicació plena, el 99%, participen en algun projecte de recerca, un percentatge molt alt comparat amb les universitats del nostre entorn.

L'ARC: *El tercer cicle d'estudis universitaris es dirigeix fonamentalment a la investigació. Teniu sota el vostre control tot el que fa referència als cursos de doctorat, a la lectura de tesis doctorals, als premis extraordinaris, etc. Ens agradaria que ens explicàssiu l'estat de la qüestió. Quants de cursos de doctorat ofereix la UIB als estudiants de tercer cicle? I quantes tesis es llegiren el passat curs 1999/2000? Ens*

podríeu dir si es pot observar alguna tendència, en quines àrees de coneixement es llegeixen més tesis?

E.G.: Els estudis de tercer cicle es troben en un procés de transició. Justamentenguany n'hem canviat la normativa, amb l'objectiu d'ampliar el col·lectiu d'estudiants al qual van adreçats. D'una banda, es faran cursos més específics. De l'altra, n'hem reduït els crèdits teòrics —ara es podran fer en un curs acadèmic— i els hem desvinculat de la realització de la tesi doctoral. Es poden obtenir dos diplomes vàlids a tot l'Estat espanyol, un d'acreditatiu d'haver cursat els crèdits teòrics, i un altre en acabar el període de preparació per a la recerca (la suficiència investigadora), abans de començar la fase d'elaboració de la tesi. Em consta que el Govern estudia donar un pes específic a aquests diplomes per als concursos dins l'Administració pública.

Pel que fa a les dades concretes que em demanes, l'any passat es van oferir 364 cursos de doctorat, i es varen llegir 38 tesis doctorals. No hi ha una àrea de coneixement dominant quant al nombre de tesis llegides. Ciències de l'Educació, Matemàtiques, Física i Biologia han estat darrerament les més actives, però depèn molt dels anys. El que sí que hi ha és una tendència cada cop més marcada, dins les àrees de ciències, d'escriure les tesis en anglès per donar-los més projecció internacional.

L'ARC: *Parlau-nos dels projectes d'investigació existents actualment a la UIB. Quins ajuts poden aconseguir els investigadors que presenten aquests projectes o s'hi inscriuen?*

E.G.: Els resultats obtinguts en investigació —som la setena universitat de l'estat en productivitat científica— són fruit de la política d'incentivació de la recerca que han dut a terme els diferents equips de govern de la nostra universitat. Això, en un ambient sociopolític que no afavoreix gens aquesta activitat.

El finançament dels projectes que es duen a terme dins la UIB pot ser públic o privat. El finançament públic prové del Govern balear, de l'Estat espanyol o de la Comissió Europea. Els projectes amb finançament

privat, gestionats per la Fundació Universitat Empresa de la UIB, han crescut un 50% aquest darrer any. Ja he comentat al principi el gran augment del nombre de projectes amb finançament públic, això ha estat a causa dels projectes del Pla nacional d'I+D, mentre que el nombre de projectes europeus i del Govern balear es manté estacionari. Cal destacar que els projectes finançats pel Govern balear no tenen establert un procés de convocatòria concret i són d'un caràcter molt aplicat. Fa anys que demanem un pla balear d'I+D sense que fins ara n'hàgim tingut resposta.

Som una de les primeres universitats, si no la primera, en percentatge de fons propis destinats a ajuts per a la recerca. El ajuts directes comencen en el procés de sol·licitud de projectes, continuen amb el cofinançament del material inventariable concedit i les ajudes a la contractació de tècnics per a tasques de recerca (novetat aquest any) i acaben amb les ajudes per presentar resultats en congressos o conferències. A més, l'Oficina de Suport de la Recerca pot ajudar en la redacció del projecte i en la gestió econòmica, especialment en projectes europeus, que són d'una complexitat més gran. Cal mencionar també les ajudes indirectes, com ara el programa de formació d'investigadors, que finança estades de curta durada a l'estranger, les beques predoctorals pròpies o la reducció de càrrega docent per als professors que participen en projectes.

L'ARC: *Hi ha la possibilitat a la UIB d'acollir professors visitants. Sobretot professors estrangers vinguts d'universitats ben allunyades de la nostra que poden aportar noves idees i els resultats del seu treball. En definitiva, la possibilitat de conèixer noves experiències o d'entrar-hi en contacte. Hi ha molta d'activitat en aquest sentit? Quins professors arriben de fora? D'on vénen? Qui s'aprofita dels seus coneixements?*

E.G.: Efectivament, hi ha molta activitat. Cada any solen venir més de 20 professors, que passen amb nosaltres una mitjana de 2 mesos. Són professors sèniors, amb gran experiència com a investigadors, que vénen a col·laborar en projectes de recerca. Molts vénen d'Amèrica del Sud i de l'Europa de l'Est, però

també n'hi ha dels Estats Units d'Amèrica i de la resta d'Europa. La seva activitat està relacionada fonamentalment amb la recerca, encara que també imparteixen alguns seminaris i col·laboren en cursos de doctorat. Són els investigadors joves els que treuen més profit d'aquesta activitat, perquè els obre les portes a la comunitat científica internacional

L'ARC: *Què és l'Oficina de Suport a la Recerca (OSR)? Ens podeu informar de les convocatòries de projectes d'investigació? Què succeeix quan s'ha concedit un projecte, de quina manera es gestiona i se'n segueix la realització?*

E.G.: L'Oficina de Suport a la Recerca va néixer l'any passat, com a conseqüència de la fusió de les antigues Oficina de Gestió de la Recerca i Oficina de Transferència dels Resultats de la Recerca a la UIB (OTRI-UIB). Va heretar una bona part de les tasques d'ambdues, tan sols les relacionades més directament amb empreses van anar a l'OTRI de la Fundació Universitat Empresa (FUE-UIB), i en va agafar de noves, com les relacionades amb projectes europeus. L'OSR té dues tasques ben diferenciades: una de suport als investigadors, tant per obtenir projectes de convocatòries públiques com en l'execució posterior; l'altra d'ajuda al vicerector en la gestió dels recursos de recerca, beques, etc.

L'OSR s'encarrega de difondre totes les convocatòries de projectes, beques i ajudes en general a tots els investigadors de la UIB. L'instrument principal és Internet. Al web de la UIB, a l'apartat Recerca, s'hi pot trobar tota la informació, impresos de sol·licitud, etc. Quan el tema sembla prou general, també s'indica a l'apartat Novetats la primera setmana i, si el tema és prou específic, se n'informa directament per correu electrònic o per carta als investigadors afectats.

La forma de gestionar un projecte depèn de l'entitat que l'ha concedit. En general, n'hi ha prou d'enviar una memòria final, tècnica i financera i, un cop acceptada, el projecte es dona per acabat. Però per als projectes més llargs, generalment a tres anys, es demanen cada vegada més informes parcials, l'aprovació dels

quals condiciona el finançament del període següent. Les dificultats vénen sobretot de projectes europeus, perquè de vegades les auditories finals poden no acceptar un part del treball, o certes despeses, amb la qual cosa l'investigador es veu obligat a tornar els diners. En aquests projectes cal una col·laboració molt estreta amb els *officiers* encarregats del projecte, per detectar-hi els possibles problemes de bon principi.

L'ARC: *Què són i qui són els becaris de col·laboració? De quina manera es pot esdevenir becari col·laborador?*

E.G.: Les beques de col·laboració són el primer esglaió de la cadena que porta a esdevenir investigador. Es concedeixen a llicenciats i doctors que col·laboren a executar projectes d'investigació. La durada de les beques no pot superar el període de vigència del conveni, dels contractes o dels projectes de recerca.

Les convocatòries de beques es publiquen a la borsa de beques de l'Oficina d'Informació i als taulers d'anuncis dels centres i departaments. A l'OSR hi ha la informació i l'imprès que s'ha d'emplenar i lliurar al Registre General en el termini que fixi la convocatòria.

Una comissió integrada pel vicerector d'Investigació, el director del projecte i el director del departament implicat fa la selecció dels candidats, en funció de la idoneïtat del currículum del candidat.

L'ARC: *De quina manera es dona a conèixer l'activitat investigadora de la UIB? Hi ha canals de comunicació i d'intercanvi amb altres comunitats acadèmiques? És possible una activitat de divulgació? El que s'investiga a la UIB és conegut, si més no la informació general, per amplis sectors de la població de les nostres illes?*

E.G.: Les accions per fer conèixer l'activitat investigadora de la UIB són diverses, perquè també ho és el públic al qual van adreçades. Hi ha tota una sèrie d'accions encaminades a mostrar al sector empresarial el nostre potencial investigador, aquesta tasca la du fonamentalment la FUE. D'entre aquestes accions, sobretot entrevistes amb els empresaris, jo en destacaria l'edició del *Catàleg de recursos*.

Després hi ha les accions que es duen a terme des del Vicerectorat, per fer conèixer els resultats de la recerca que fem a la UIB a altres universitats i institucions públiques o privades. Entre aquestes cal mencionar la publicació anual del *Catàleg de projectes* i de la *Memòria d'investigació*. Aquestes publicacions es distribueixen tant en paper com en CD i, a més, són al web de la UIB.

Finalment, hi ha la tasca de difusió que fan els investigadors mateixos en publicar a les revistes especialitzades o en presentar els seus resultats a la comunitat científica en congressos o conferències.

Aquestes accions van totes adreçades a un públic molt especialitzat, no n'hi cap que pretengui una divulgació àmplia de l'activitat de recerca. De tant en tant, quan el tema val la pena perquè té un cert impacte social, sí que se'n fan articles de divulgació, però en general per iniciativa dels mitjans de comunicació. Als investigadors, en general, aquest aspecte no els preocupa gaire.

L'ARC: *Com entreveieu el futur de la investigació a la UIB? Feu, si us plau, una mica de prospectiva.*

E.G.: Amb optimisme, perquè cada vegada més la societat és conscient de la necessitat de la recerca per mantenir la nostra competitivitat dins el món actual. Ara bé, l'estructura de la recerca s'haurà d'adaptar als nous reptes de la societat, cada cop més global.

S'ha d'augmentar el percentatge del PIB dedicat a recerca per acostar-nos a la mitjana dels països europeus. També el nombre d'investigadors, especialment dins el sector privat. En el sector públic els grups de recerca hauran de ser més grans, pluridisciplinaris, integrats en xarxes temàtiques de caràcter europeu. S'haurien de crear superestructures de recerca, com ara els instituts, que ajudin a superar les limitacions actuals quant a la contractació d'investigadors i de personal tècnic.

Algunes passes ja s'estan fent, per exemple, la convocatòria de contractes de recerca Ramón y Cajal, per incorporar joves investigadors formats a l'estranger a les universitats, que acaba de sortir aquest mes. També cal esperar que la nova Llei d'Universitats, que s'espera aviat, tingui en compte aquests temes. Però queda molt per fer.

Preguntes de caràcter general

L'ARC: *Si ara us sortís un geni d'una llàntia, quins tres desitjos li demanaríeu?*

E.G.: Una casa, salut per gaudir-ne i que em torni a concedir tres desitjos.

L'ARC: *De quins dels vostres assoliments esteu més cofoi? I què més us agradaria assolir?*

E.G.: Suposo que us referiu només al camp professional. Així doncs, l'assoliment del qual estic més cofoi és del meu títol d'enginyer. No tinc cap altra fita de moment, però sí que m'agradaria que, en acabar la tasca de vicerector, els companys de la UIB pensessin que no ho he fet malament.

L'ARC: *Si no visquéssiu aquí i ara, on i quan us agradaria viure?*

E.G.: M'agrada viure en el meu temps, penso que és el millor que hem tingut i no conec el futur. Si no visqués a les Balears, m'agradaria viure en algun país del centre d'Europa.

L'ARC: *Quines tres persones reals admireu més?*

E.G.: Einstein com a científic, Ghandi com a persona i, per esmentar qualcú més proper, doncs, Tierno Galván.

L'ARC: *Els vostres herois de ficció preferits.*

E.G.: L'agent Smiley de les novel·les de John le Carré m'ha fet passar molts bons moments.

L'ARC: *La vostra idea de felicitat és...*

E.G.: Llibertat per fer el que m'agrada en cada moment.

L'ARC: *Us heu de gastar 10 milions en tres dies. Com ho faríeu?*

E.G.: Compraria coses, i segurament no en tindria prou.

L'ARC: *Quin fet de la Història General us hauria agradat canviar?*

E.G.: El començament de qualsevol guerra.

L'ARC: *Quin llibre teniu al capçal del llit?*

E.G.: *El jardiner fidel*, de John le Carré.

L'ARC: *Què hauríeu triat al lloc de París?*

E.G.: Pal·les.

L'ARC: *Buda, Crist, Epicur, Horaci o Mahoma?*

E.G.: Horaci

L'ARC: *Com voldríeu que us recordassin?*

E.G.: Com un home bo.

L'ARC: *Com creieu que serà l'ensenyament del futur?*

E.G.: Més personalitzat, tant en continguts com en mètode. Aprofitarà més les aptituds de cada alumne.

L'ARC: *I com voldríeu que fos?*

E.G.: No m'agradaria que es perdés el component de relacions humanes que ara té.

L'ARC: *Un gall o un sebellí?*

E.G.: Un gall. ♦